

Asia: VN/14657/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta esitykseksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ystävällisesti pyytää ottamaan huomioon tässä lausunnossa esittämänsä näkemykset esitysluonnoksesta.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ toteaa, että lausunnolla olevan lakiesityksen tavoitteet kotoutumisen tukemisesta, työllistymisestä, kielen oppimisesta ja varhaiskasvatukseen osallistumisesta ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. Hiljattain Suomeen muuttaneiden perheiden kotoutumista ja lasten varhaiskasvatukseen osallistumista on tärkeä edistää.

Katsomme kuitenkin, että esitysluonnoksen keinot, joilla tavoitteisiin esitetään edettäväksi, ovat ongelmallisia ja heikentävät lasten ja lapsiperheiden yhdenvertaisuutta.

Korostamme, että lasten varhaiskasvatukseen osallistumista tulee edistää keinoilla, jotka eivät ole syrjiviä. Lapsia tulee kohdella yhdenvertaisesti riippumatta heidän tai heidän vanhempiansa taustasta. Pidämme oleellisena, että oikeutta pedagogiseen päiväkotien varhaiskasvatukseen vahvistetaan kaikkien Suomessa asuvien lasten osalta, ja kaikkien perheiden vanhempia ja huoltajia kannustetaan tuomaan alle kouluikäiset lapsensa laadukkaan varhaiskasvatuksen piiriin. Valittujen keinojen tulee tukea ja toteuttaa lapsen etua ja hyvinvointia.

Lapsen huoltajan/huoltajien kotoutumisen edistäminen on myös sinänsä hyvä tavoite, mutta sen tavoitteluun valittavat keinot eivät nekään voi olla syrjiviä. Lausunnolla oleva esitysluonnos asettaa perheet eriarvoiseen asemaan Suomessa asutun ajan perusteella ja heikentää yhdenvertaisuutta erityisesti maahanmuuttotautaisiin ja monikulttuurisiin lapsiperheisiin kohdistuen. Lyhyen aikaa Suomessa asuneet vanhemmat ja yksinhuoltajat ovat jo valmiiksi työmarkkinoilla ja laajemmin

yhteiskunnassa heikommassa asemassa. On suuri riski, että muutos lisää lapsiperheköyhyyttä ja eriarvoisuutta tilanteessa, jossa hallituskauden aiemmat sosiaalipoliittiset päätökset ovat ilmiötä jo pahentaneet.

Kotihoidon tuen maksamisen edellytykseksi säädettyä kolmen vuoden asumisaikavaatimuksen täyttymistä edellytettäisiin myös lapsen kanssa asuvalta muulta huoltajalta ja vanhemman tai muun huoltajan avio- tai avopuolisolta. Koska molempien vanhempien tulee täyttää asumisaikavaatimus, koskee esitysluonnos myös perheitä, joissa toinen puoliso on asunut Suomessa pitkään tai koko ikänsä.

Lisäksi, kuten esityksestäkin ilmenee, kohderyhmän ja -perheiden käyttäytymisen ennustaminen ja esityksellä tavoiteltujen vaikutusten saavuttaminen on merkittävässä määrin epävarmaa.

Esityksessä on arvioitu sen vaikutuksia varsin rajallisesti yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon, lasten ja merkittävilta osin myös lasten oikeuksien näkökulmasta. Lisäksi vaikutukset kuntatalouteen sekä erityisesti kasvukeskusten varhaiskasvatuspalvelujen lisäämiseen, niiden laadusta tinkimättä, jäävät puutteellisiksi.

Kokonaisuudessaan aivan oleellista on kiinnittää huomioita maahanmuuttajien, erityisesti naisten, kohdalla kotoutumis- ja työllisyyspalveluihin osallistumiseen sekä kielikoulutuksiin ja muihin koulutus- ja työmarkkina-asemaa vahvistaviin toimenpiteisiin osallistumiseen. Kuten esityksessä todetaan, kotoutumistoimenpiteisiin osallistumisella on positiivinen korrelaatio niin niihin osallistuneiden henkilöiden kuin myös heidän lastensa työmarkkinatulemissa. Esimerkiksi kansalaisopistot voisivat järjestää päiväkotiin lapsensa tuoville maahanmuuttajavanhemmille päiväkodin tiloissa tai sen lähetyvillä kielikoulutuksia ja kotoutumista tukevia opintoja.

Huomiota esitysluonnoksessa kiinnitti se, ettei siinä kuvata, miten varmistettaisiin ehdotetun muutoksen seurauksena mahdollisesti kotiin ilman kotihoidon tukea jäävien vanhempien tavoittaminen ja heille kotoutumista tukevat palvelut. Myös heidän kotoutumisensa edistämiseen tulee varata kotoutumista tukevia palveluja ja kielikoulutusta.

Muutoksen vaikutukset otettava huomioon ennakoiden varhaiskasvatuksessa

Esitetyn lakimuutoksen vaikutukset heijastuisivat oletettavasti varhaiskasvatuksen kysyntään erityisesti juuri isojen kaupunkien alueilla, joilla varhaiskasvatuspaikat ovat jo varsin täynnä ja pula opettajista suurin. Tähän varautumiseen ei esityksessä juurikaan oteta kantaa.

Korostamme, että muutoksiin, joiden oletetaan lisäävän varhaiskasvatukseen osallistumista, on kohdennettava tarvittavat taloudelliset resurssit varhaiskasvatuksen laatu varmistuen. Päiväkoteja ja varhaiskasvatuspaikkoja pitää lisätä tarvittavalla tavalla alueille, joissa varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus kasvaisi, lasten ennakoitu ikäjakauma huomioiden, ja kasvava lapsimäärä on otettava huomioon alueellisesti varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmäärissä. Resursseja ja osaamista tulee lisätä mm. monikielisten lasten kielen kehityksen tukemiseen, sekä riittävään oikea-aikaiseen, yksilöllisesti kohdennettuun lapsen tarpeiden mukaiseen tukeen mahdollisiin tuen tarpeisiin vastaamiseksi kasvanutta lapsimäärää vastaavasti.

Lakimuutoksella tavoitellaan hiljattain maahan tulleiden vanhempien lasten yhteiskuntaan integroitumista ja kotimaisen kielen/kielten oppimista varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa varmistetaan lapsille laadukas ja tuettu polku kotimaisten kielten oppimiseen, edistetään

kulttuureihin tutustumista, lasten osallisuutta, vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitoja. Tämän laadukkaan varhaisen kielenoppimisen turvaamiseksi tulee edistää sitä, että säädetään varhaiskasvatuksen opetuskielestä sekä opetuskielen kielitaitovaatimus opettajille, erityisopettajille sekä päiväkodin johtajille.

Perhevapaajärjestelmää ja kotihoidontukea pitää tarkastella ja kehittää kokonaisvaltaisesti ja suunnitelmallisesti

Lastenhoidon tukijärjestelmiin tarvitaan pitkäjänteistä riittävällä ajalla toteutettavaa hallittua kehittämistä laadukkaan varhaiskasvatuksen resurssitarpeet ennakoiden ja varmistaen.

Ensisijaisesti tulee lähteä poistamaan kannustimet, joilla heikennetään lasten varhaiskasvatukseen osallistumista, kuten nyt tapahtuu, kun kotihoidontukea maksetaan nuorimman alle kolmevuotiaan lapsen lisäksi kaikista perheen alle kouluikäisistä lapsista, sillä edellytyksellä, etteivät nämä osallistu kunnalliseen varhaiskasvatukseen.

Pitkät perhevapaat heikentävät myös erityisesti jo valmiiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevien äitien asemaa. Pitkiin tukikausiin voitaisiin hakea ratkaisua kotihoidontuen enimmäiskestoja lyhentämällä ja kokoamalla yhteen tutkimusta, tilannekuvaa ja tutkittuun tietoon perustuvia malleja perhevapaiden ja lastenhoitotukien kehittämiseksi (esim. FLUX-hanke).

Setälä Auli
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry